

สุขภาพองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน
ที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

The organization health and quality of work life of educational
personnel in school for intellectual disabilities under special
education bureau

ณัฐกุล กาบตุ้ม¹ กรองทิพย์ นาควิเชตร²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 3) เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 205 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่า IOC ที่ได้อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.952 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สุขภาพองค์การในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) สุขภาพองค์การ ด้านการวางแผน ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สุขภาพองค์การ, คุณภาพชีวิตการทำงาน, เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

Abstract

The purposes of this research were 1) To study organization health of school for intellectual disabilities under special education bureau. 2) To study quality of work life of educational personnel in school for intellectual disabilities under special education bureau. 3) To study the level of

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

² คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

organization health that affect the quality of work life of educational personnel in school for intellectual disabilities under special education bureau. There were 205 administrators and teachers are included in this research by stratified sampling. The instruments were the questionnaire with 5-level approximation scale (The IOC value was between 0.67-1.00 and overall reliability was 0.952) and the interview form. The statistic for data analyzing were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results of this research found that:

1. The organization health of school in overall and each section were at high level.
2. The quality of work life of educational personnel in school in overall and each section were at high level.
3. The organization health in planning, morale, problem solving and resource support affect the quality of work life of educational personnel in school for intellectual disabilities at 0.05 level of statistical significance.

Keywords : organization health, work life of staff, disabilities under special education

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

องค์กรใดที่มีสุขภาพองค์กรดี เช่น มีขวัญและกำลังใจในการทำงานดี ย่อมทำให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานดีขึ้น การนำคุณภาพชีวิตการทำงานมาใช้เป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา แรงงานให้ผู้ทำงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น เดลแลนโนท และทาเคซาวา (Delanotte and Takezawa, 1984 อ้างถึงใน สุนันท์ ลิ้มรัตนพันธ์, 2553: 22) และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบ การทำงานที่สำคัญกล่าวคือคุณภาพชีวิตในการทำงานนั้นจะขึ้นอยู่กับความมั่นคงในการทำงาน การทำงานที่มีระเบียบและภาวะเศรษฐกิจของผู้ปฏิบัติงาน ต่อมาแนวคิดนี้ได้ขยายออกไปโดยนักจิตวิทยา ได้เพิ่มเรื่องความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างขวัญ และกำลังใจในการทำงาน กับผลผลิตซึ่งมีการ ส่งเสริมให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน มีการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตนี้อย่างจริงจังโดยมุ่งไปที่ประสิทธิภาพขององค์กร และการเพิ่มประสิทธิภาพโดยธรรมชาติของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ แนดเลอร์ และคณะ (Nedler and Others, 1982 อ้างถึงใน วนิดา เหลืองสัจจกุล, 2552 : 14) ในด้านการที่บุคคลมี สิ่งจำเป็นแก่ความต้องการของชีวิตที่พอเพียงก็ถือว่าบุคคลนั้นมีคุณภาพชีวิตในระดับหนึ่ง เพราะมองว่าความจำเป็นดังกล่าว ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนจะต้องได้รับการสนองตอบอย่างพอเพียงเพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่ได้และมีคุณภาพ หรือมองคุณภาพชีวิตในแง่การเกี่ยวข้องกับกรรมมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งหมายถึงบุคคลและกลุ่มบุคคลจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้จะต้องยึดมั่นในกฎระเบียบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ต่อตนเองและบุคคลอื่น ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม เพื่อความสงบสุขร่วมกันเป็น เรื่องสำคัญกว่า เรื่องอื่นๆ (ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543 : 55-56)

จะเห็นได้ว่าสุขภาพองค์กรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานดัง งานวิจัยของดวงสมร บาตรโพธิ์ (2549 : 97-98) ได้ศึกษาสุขภาพองค์กรที่ส่งผลกระทบต่อประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า มี 6 มิติ ที่ส่งผลกระทบต่อประกันคุณภาพภายใน คือขวัญในการปฏิบัติงานการมุ่งเน้นวิชาการ การจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ บุรณภาพของสถาบัน การเป็น ผู้นำทางวิชาการ และซึ่งสอดคล้องกับออร์สา มิงฉาย (2551 : 74) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์กร กับการทุ่มเทในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และสุขภาพองค์การของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าสุขภาพองค์การ จะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพ ชีวิตการทำงานของคนในองค์กรเพราะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานบุคคล

โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นโรงเรียนเฉพาะทางพิการทางสมอง มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นเรียนเตรียมความพร้อมก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีทั้งการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะประเภทความพิการที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละกลุ่มแต่ละคน มีการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล รวมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ เทคโนโลยีและเป็นโรงเรียนประจำ ซึ่งเด็กต้องมีการเข้าพักที่หอพักที่ทางโรงเรียนจัดให้เพื่อสะดวกต่อการดูแลและความปลอดภัยของเด็ก ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีศักยภาพในการดูแลตนเองของแต่ละคน และให้โอกาสด้านการศึกษาที่เท่าเทียมกันอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องด้านทางสติปัญญา มีข้อจำกัดและสภาพปัญหาไม่เหมือนกัน แต่ต้องให้โอกาสที่เท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษา ที่ควบคู่ไปกับการบำบัดการฟื้นฟู สมรรถภาพทุกด้าน โดยเร็วที่สุดเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเกิดความพร้อมในการเรียนการพัฒนาทุกด้านถึงขีดสุด แล้วยังคำนึงถึงการอยู่ร่วมในสังคมปกติกับคนปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้พิการโดยจัดเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดหรืออาจจัดเป็นกลุ่มเล็กๆ และควรจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องที่มีทั้งการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาความรู้ และทักษะเพื่อการเรียนต่อในขั้นที่สูงขึ้นการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพชีวิตตลอดจนการฝึกอาชีพเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเองได้ (จำเป็น สังข์มุสิกานนท์, 2549 : 17-18)

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล อย่างไม่เป็นทางการ พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับชุมชนที่มีส่วนต่อการจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนทรัพยากรต่อการศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ส่วนคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างดี โดยมีการจัดสรรสวัสดิการให้กับบุคลากร เช่น การสนับสนุนบุคลากรให้มีการพัฒนาตนเองด้วยการอบรม ศึกษาดูงานและศึกษาต่อเพื่อนำมาพัฒนาองค์การ และให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยของบุคลากรและนักเรียนรวมทั้งทรัพย์สิน มีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรด้วยการให้ การสนับสนุนโดยมีสวัสดิการค่าตอบแทน ความเป็นอยู่ที่พักอาศัย อาหารจัดหาเลี้ยงดูที่ใน การ ปฏิบัติงานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย มีการดูแลสุขภาพของบุคลากรด้วยการให้เข้ารับการตรวจสุขภาพ ประจำปีจัดให้บุคลากรได้ไปทัศนศึกษาสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันในหมู่คณะบริการยานพาหนะ สำหรับผู้ไปประชุมเป็นการบำรุงขวัญแก่บุคลากร และได้สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอนให้อย่างเพียงพอ และดูแลปกครองด้วยความ เป็นประชาธิปไตย

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับสุขภาพ องค์การและระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับคุณภาพ ชีวิตการทำงานของบุคลากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

3. เพื่อศึกษาระดับสุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 205 คน กำหนดขนาดได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970 : อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2551 : 179) โดยใช้วิธีการสุ่มแบ่งตามสัดส่วนกระจายตามภูมิภาค (proportional stratified random sampling) จากจำนวนประชากร ทั้งหมดจำนวน 205 คน เป็นผู้บริหาร จำนวน 25 คน และครูจำนวน 180 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ รับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นระดับสุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 46 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีการกำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน จำนวน 47 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีการกำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับ แต่ระดับมีความหมายดังนี้

ตอนที่ 4 เป็นข้อคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพองค์การและคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง สุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. สุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านขวัญในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้าน พบว่า ด้านการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและด้านการทำงานและการดำรงชีวิตโดยรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ข้อเสนอแนะที่ควรนำมาดำเนินการ 1) ควรสร้างความร่วมมือกัน ความสามัคคีกันยอมรับซึ่งกันและกันทั้งในด้านบุคลากรและผู้บริหารรวมถึงชุมชนด้วย 2) ควรจัดให้คณะครูและบุคลากรทุกฝ่ายได้ปรึกษาและประสานงานกันให้มากยิ่งขึ้น 3) โรงเรียนมีส่วนร่วมกับสังคม เช่น เสนองงานอาชีพของนักเรียนให้สังคมรับรู้ โดยการเปิดตลาดนัดในที่ชุมชน เป็นต้น และ 4) การจัดสภาพแวดล้อมบริเวณรอบๆ โรงเรียน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ข้อที่เสนอแนะที่ควรนำมาดำเนินการ 1) ควรสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรเพื่อให้บุคลากรมีกำลังใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดอบรมนอกสถานที่และศึกษาดูงาน 2) ควรส่งเสริมบุคลากรมีการทำงานแบบกัลยาณมิตรผู้บริหารให้ความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน 3) ลดภาระงานสอนของครูและ เอกสารทางวิชาการและเอกสารอื่นๆ ในการรับรองการประเมินคุณภาพต่างๆ และ 4) คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษานั้นจะมีคุณภาพที่ดีควรมีกีในสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่องสุขภาพองค์การกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และรองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำแบบมิตรสัมพันธ์ ด้านการวางแผน ด้านภาวะผู้นำแบบกึ่งสัมพันธ์ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านการอยู่ร่วมกันของบุคลากร ด้านบูรณาการของสถาบัน และด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนไว้เป็นอย่างดีเป็นระบบระเบียบ มีการจัดองค์การโครงสร้างบริหารกำหนดบทบาทหน้าที่มาตรฐานการปฏิบัติงาน และผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ งานบริหารงานทั่วไปและงานกิจการนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการแก้ปัญหามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งเป็นองค์การที่ต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่การงาน มีความสามารถในการใช้องค์ความรู้ ความสามารถที่จะบริหารงานของฝ่ายต่างๆ ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์การ ตามแผนงานที่ได้มอบหมายให้กับบุคลากร กำหนดโครงสร้างของงานการบริหารงานฝ่ายต่างๆ ให้ที่กำหนดบทบาทหน้าที่เป็นไปตามระบบมาตรฐานการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมายส์ (Miles, 1973 อ้างถึงใน ชมกสิณ ทรุณอาภรณ์, 2546 : 40) ที่กล่าวไว้ว่าศักยภาพในการแก้ปัญหา (problems – solving adequacy) เป็นที่ทราบกันแล้วว่าไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือแม้แต่เครื่องคอมพิวเตอร์ก็ย่อมมีปัญหา ได้รับความกดดัน ความยุ่งยาก และความไม่สำเร็จในการแก้ปัญหา

ที่ยุ่งยาก ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าองค์กรหรือบุคคลที่มีสุขภาพดีนั้น จะปราศจากซึ่งปัญหาและความยุ่งยาก แต่มองกันในแง่ที่ว่าบุคคลหรือองค์กรที่มีสุขภาพดีนั้น สามารถแก้ปัญหาโดยใช้พลังงานน้อยที่สุดและยังคงมีปัญหาค่าที่ต้องแก้ โดยกระบวนการแก้ปัญหาเหล่านั้น ไม่ทำให้องค์กรอ่อนแอลงไป แต่อาจจะสามารถคงสภาพหรือเข้มแข็งยิ่งขึ้น ดังนั้น ในองค์กรที่มีสุขภาพดีจะต้องมีโครงสร้างและกระบวนการที่พัฒนาแล้วอย่างดีเพื่อรับทราบปัญหาที่มีอยู่ เพื่อแสวงหาวิธีแก้ปัญหาตลอดจนเพื่อใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลลาศน์ ศรประสิทธิ์ (2553 : 351) ได้ศึกษางานวิจัยการพัฒนาเครื่องมือตรวจวัดสุขภาพองค์การของโรงเรียน ประถมศึกษา องค์ประกอบทุกตัวมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบความสามารถในการแก้ปัญหา โดยที่บูรณาการของสถาบัน ภาวะผู้นำแบบมิตรสัมพันธ์ ขวัญในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนทรัพยากร และการวางแผนมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อความสามารถในการแก้ปัญหา

ส่วนสุขภาพองค์การในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจาก ด้วยภาระงานที่หนักและค่อนข้างจะมากและเครียด ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอน งานฝ่ายบริหารงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายตามโครงสร้างของโรงเรียนและนโยบายของโรงเรียนที่กำหนด นอกจากงานดังกล่าวแล้ว ครูต้องอยู่เวรหอดูแลนักเรียนด้วย ที่ต้องฝึกเด็กให้ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน การเข้าสังคม และสุขอนามัย ดูแลสุขภาพร่างกายในกรณีเด็กที่มีโรคประจำตัวเป็นพิเศษ บุคลากรต้องปรับเปลี่ยนเกี่ยวเรื่องเวลาในชีวิตประจำวัน จึงทำให้ครูไม่มีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอเกิดความอ่อนล้าความเครียดมีผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกษิมาธิรุชฎ เกตุแก้ว (2547: 82- 83) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้เหตุผลบกพร่องทางจิตวิทยาของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน เขตบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ โพธิ์พันธ์ (2548 : 84) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียนที่มีความมั่นคงแตกต่างกันพบว่า โรงเรียนที่มีความมั่นคงมีขวัญโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมมีค่ามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านโอกาสที่ได้รับการพัฒนาและใช้ความสามารถของบุคคล ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านโอกาสความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านสิทธิส่วนบุคคลในการทำงาน ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และด้านการทำงานและการดำรงชีวิตโดยรวม ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากมีความสุขและภาคภูมิใจมากเมื่อศิษย์ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน การปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ชุมชนได้เมื่อมีโอกาสช่วยเหลือสังคม ก็มีความยินดีที่จะเสียสละร่วมทำประโยชน์ให้กับสังคม และรับผิดชอบต่อสังคมในแง่ของการผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพต่อสังคม

เมื่อพิจารณา คุณภาพชีวิตการทำงานบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเนื่องจากการที่บุคลากรมีความเสียสละ ยินดีที่จะมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพต่อสังคม มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสังคม อีกทั้ง

ผู้บริหารให้โอกาสแก่บุคลากรให้แสดงความคิดและความสามารถที่นำมาซึ่งประโยชน์ต่อส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดของคัมมิงส์ และวอร์เลย์ (Cummings and Worley, 1997 อ้างถึงใน อีรินุช ติระณะประกิจ, 2546 : 39) ให้ความหมายการที่บุคคลในหน่วยงานมีความรู้สึกรู้ว่ามีความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีชื่อเสียง และรับรู้ว่าจะองค์กรหรือหน่วยงานที่ตนทำงานอยู่นั้นเป็นองค์กรที่อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของบงกช เทพจารี (2547) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานข้าราชการทหารในสังกัดกรมกิจการพลเรือนทหารบก ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นด้านลักษณะงาน คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของลำจวน โล่ห์เพ็ชร (2550 : 61) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานระดับสูง คือ ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ส่วนคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้านการทำงานและการดำรงชีวิตโดยรวม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ลักษณะของการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของบุคลากรในการจัดแบ่งเวลาในการทำงานและการดำเนินชีวิตในครอบครัวไม่มีความสอดคล้องกันตรงกัน และเวลาในการพักผ่อนมีน้อยจึงมีปัญหาเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพกายและสุขภาพจิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวอลตัน (Walton, 1973 อ้างถึงใน สุนันท์ ลิ้มรัตนพันธ์, 2553 : 31) กล่าวว่า บุคคลควรได้จัดเวลาในการทำงานของตนเองให้เหมาะสม และมีความสมดุลกับบทบาทชีวิตของตนเอง ครอบครัว และกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพชร ท่งศรีแก้ว (2552 : 82 – 83) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ (องค์การมหาชน) พบว่า ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับ โกลเลมบิวสกี และซัน (Golembiewski and Sun, 1990 : 35 – 43) อ้างถึงใน ศรัณญา ปิตินรเศรษฐ์, 2553 : 36) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงาน (QWL) ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพงานและระดับความสำเร็จ จากกลุ่มตัวอย่าง 231 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับความสำเร็จ 4 ประการจาก (QWL) ได้แก่ ความมีอิสระในการทำงานของพนักงาน ความสมดุลของช่วงเวลาทำงานกับการพักผ่อน ความคาดหวังในผลงาน และความพึงพอใจในงาน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม พบว่าความมีอิสระในการทำงานของพนักงานและความสมดุลของช่วงเวลาทำงานกับการพักผ่อน มีผลอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพงาน และระดับความสำเร็จในการทำงานของบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรและเพื่อให้สถานศึกษามีสุขภาพองค์กรที่ดี โดยเฉพาะในด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ด้านการวางแผน ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา
2. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีสุขภาพที่ดี และพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะมิติขวัญใน

การปฏิบัติงาน ซึ่งถือว่าเป็นมิติที่สำคัญที่สุด เพราะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

3. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในด้านการวิจัยพัฒนารูปแบบการพัฒนาองค์การ และคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษาซึ่งสามารถทำนายคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยช่วยในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การในสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการทำงานและการดำรงชีวิตที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กมลลาศน์ ศรีประสิทธิ์. (2553). **การพัฒนาเครื่องมือตรวจวัดสุขภาพองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา**.
ดุชนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กษิรมดิษฐ์ เกตุแก้ว. (2547). **การใช้เหตุผลบกพร่องทางจิตวิทยาของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน เขตบางแค กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จำเริญ สันข์มุสิกานนท์.(2549). **ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ**. สงขลา : พิมพ์ลักษณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ชมกสิณ ดรุณาภรณ์.(2546). **แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- ดวงสมร บาตรโพธิ์. (2549). **สุขภาพองค์การที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ธีรนุช ติระณะประกิจ. (2546). **แนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรการคลังในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บงกชกร เทพจारी. (2547). **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการทหารในสังกัดกรมกิจการพลเรือนทหารบก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกริก.

- เพชรฯ ทุงศรีแก้ว. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรโรงเรียนมหิตลิวทยาอนุสรณ์ (องค์การมหาชน). ค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรัณญา ปิตินรเศรษฐ์. (2553). นโยบายการสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท ไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด (มหาชน). การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วนิดา เหลืองสังข์กุล. (2552). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันของพนักงานที่มีต่อ บริษัท ที โอ ที จำกัด (มหาชน) กรณีศึกษา ส่วนบริการลูกค้าจังหวัดชลบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุนันท์ ลิ้มรัตนพันธ์. (2553). ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงาน สรรพากรภาค 6. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิมล ติरणานันท์. (2551). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ โพธิ์พันธุ์. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียนที่มีความมั่นคงแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลำจวน โล่เพชร. (2550). คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนันท์ ลิ้มรัตนพันธ์. (2553). ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงาน สรรพากรภาค 6. การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรสา มิ่งฉาย. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของพนักงานครู โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.